
Državni izpitni center

M 1 3 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 29. avgust 2013

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Stensko slikarstvo med prazgodovino, rimsko antično umetnostjo in začetki starokrščanske umetnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Slika 1: paleolitik ali starejša kamena doba	
	1	♦ Slika 2: staroegipčanska umetnost	
	1	♦ Slika 3: kretska ali minojska umetnost	
	1	♦ Slika 4: etruščanska umetnost	
	1	♦ Slika 5: rimska antična umetnost	
	1	♦ Slika 6: starokrščanska umetnost	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ lovska magija ♦ obredje	
	2	dve od: ♦ slikarji za podlago uporabijo reliefno površino skale ♦ realizem v upodobitvi ♦ zarisane so črne obrobe živali z ogljem ♦ uporaba naravnih pigmentov, zemeljske barve ♦ telesnost modelirana z izboklinami skale in s senčenjem ♦ prosta kompozicija ♦ slikanje prizora čez prizor	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	tri od: ♦ egipčanski kánon ♦ glava v profilu, oko frontalno ♦ telo od spredaj, okončine v profilu ♦ hierarhičnost upodobitve glede na družbeni položaj upodobljenca ♦ stilizacija, shematizacija ♦ pomenska perspektiva	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Kristus Dobri pastir	
	1	♦ mozaik	
	1	♦ polaganje raznobarnih kamenčkov ali stekla v svež omet	
Skupaj	3		

2. naloga: Krščansko svetišče med srednjim in novim vekom

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Slika 1: Saint-Sernin, Toulouse	
	1	♦ Slika 2: Notre Dame, Reims	
	1	♦ Slika 3: Bazilika sv. Petra, Rim	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ gotika ali visoka gotika	
	3	tri od: ♦ triladijska cerkev vzdolžnega tlorisa ♦ dvoranski tip, na vzhodu kor z žarkasto razporejenimi kapelami ♦ križnobrebrasto obokanje ♦ skeletna gradnja ♦ na zunanjščini stopnjevani oporniki, šilastoločni zaključki oken in portalov	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ vitraj	
	1	♦ To so raznobarvna stekla, povezana s svinčnimi trakovi, ki učinkujejo ob svetlobi.	
	1	♦ freska	
	1	♦ To je slika na svež omet, ki mora nastati v kratkem obdobju slikanja, vezivo za pigment je apnena voda.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Giotto	
	1	♦ Je začetnik rabe perspektive v slikarstvu. ♦ Njegove figure so polnoplastično oblikovane, težke, telesne.	
	1	ena od: ♦ Madona Ognisanti iz Galerije Uffizi v Firencah ♦ poslikava zgornje cerkve sv. Frančiška v Assisiju	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	ena od: ♦ Donato Bramante ♦ Michelangelo ♦ Rafael ♦ Carlo Maderna ♦ Giovanni Lorenzo Bernini	

3. naloga: Primerjava upodobitev človeške figure med antično in renesančno umetnostjo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	Slika 1, ena od: ♦ kopjenosec, doriforos ♦ atlet	
	1	♦ Slika 2: starozavezni junak David	
	1	♦ akt	
	1	♦ kontrapost	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	ena od: ♦ skladnost ♦ uravnoteženost ♦ harmonija ♦ popolnost moškega telesa	
	1	Slika 1, ena od: ♦ razmerja med telesnimi deli so natančno določena ♦ skladnost telesnih razmerij izraža notranjo lepoto ♦ duševna in telesna moč sta uravnoreženi	
	1	Slika 2, ena od: ♦ moška fizionomija, ki jo prevevata ženska eleganca in ljubkost ♦ elegantno telo, v katerem prebiva briljanten um, ki se domisli zmagovitih zvijač ♦ prikaz idealnega tipa lepote ♦ popoln deški akt	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Afrodita	
	1	♦ Venera	
	1	♦ boginja pri toaleti, kopanju	
	1	♦ boginjino rojstvo	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	ena od: ♦ poudarjene oči ♦ neposreden pogled ♦ melanholičen ali skrivnosten izraz	
	1	♦ Slika 5: enkavstika	
	1	♦ Slika 6: olje	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ konjeniški spomenik Marka Avrelija v Rimu	Odgovor je pravilen tudi, če mesto ni navedeno.

4. naloga: Razcvet umetnosti v obdobju gotike na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ romarska cerkev Marije Pomočnice na Ptujski Gori	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ triladijska vzdolžna cerkev ♦ stopnjevana dvoranska notranjščina cerkve, srednja ladja le malo višja od stranskih ♦ elegantno, visoko obokanje z dvojno paralelnim obokom; v koru zvezdasto obokanje ♦ bogato slikarsko in kiparsko okrašena notranjščina; velika okna, zunanji oporniki ♦ mednarodni gotski slog; celostna umetnina ♦ zgradili so jo gradbeniki iz Parlerjevega kroga iz Prage	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Marija Zavetnica s plaščem	
	2	♦ Pod plaščem so zbrani verniki vseh stanov, cerkveni in javni dostojanstveniki. Moliijo k Mariji, materi vsega človeštva, se ji priporočajo, da bi jih varovala pred boleznijo, Turki.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ sveta Katarina s kolesom	
	1	♦ sveta Barbara s stolpom	
	1	♦ Kipa sta iz Velike Nedelje, hrani ju Ptujski pokrajinski muzej na Ptujju.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ Mrtvaški ples	
	1	♦ Hrastovlje	
	1	♦ Pripoveduje nam, da smo pred smrtjo ne glede na starost in družbeni razred vsi enaki.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	ena od: ♦ krilni oltar ♦ triptih	
	1	♦ jajčna tempera na lesu (na preparirano podlago se nanašajo barve, v katerih so pigmenti mešani z jajčnim vezivom)	
Skupaj	2		

5. naloga: Spremembe v slikarstvu med visoko in pozno renesanso

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ sveti pogovor/sacra conversazione	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Marija z Detetom v naročju sedi na prestolu in je obdana s svetniki. ♦ Figure so upodobljene v takih držah, da se vidi, da se poglobljajo vase, v svoj notranji svet. ♦ Vsi so zatopljeni v meditacijo, zato se zdi, kakor da bi si med seboj izmenjevali misli. ♦ Umirjene drže oseb kažejo na njihovo poduhovljenost, prizor deluje mirno in spokojno.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	2	Slika 1, dve od: ♦ figure so lepe, idealizirane, delujejo spokojno in resno ♦ v ozadju ob robovih se odpira pogled v beneško krajino ♦ figure razpostavljene v arhitekturni niši ♦ statična, harmonična in tektonska (trikotna) kompozicija	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	Slika 2, dve od: ♦ figure so podaljšane, nepravilnih proporcev, v izumetničenih držah ♦ prostor ni logičen, saj sta bližnji in zelo oddaljeni plan zlepljena ♦ asimetrična, natlačena kompozicija, zdrs v prostor	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	dve od: ♦ paleta temnih in hladnih tonov s kovinskim leskom ♦ hladne zelenkaste in pepelnato sive barve v kontrastu z vijoličastimi toni ♦ barve prikazujejo žive ljudi kot nestvarna, odtujena bitja ♦ zelo svetel inkarnat	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	ena od: ♦ erotični motiv, ki opozarja na prevare in minljivost ljubezni ♦ spremenljivost ljubezni z minevanjem časa ♦ opozorilo na prenosljive spolne bolezni (sifilis)	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ El Greco	
	1	♦ helenizem	
	1	♦ Troja	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	♦ protestantizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.7	1	♦ lesorez ♦ bakrorez	Za 2 navedbi 1 točka, za 1 navedbo 0 točk.

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Poznavanje značilnosti baročne arhitekture

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Gian Lorenzo Bernini	
	1	♦ Rim/Vatikan	
	1	♦ 17. stoletje	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: ♦ vzdolžni tloris ♦ enoladijska cerkev s stranskimi kapelami ♦ stranske kapele so nanizane vzdolž glavne ladje ob obeh straneh ♦ nad presečiščem glavne ladje s prečno se oblikuje kupola	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ tabernakeljski oltar	
	2	dve od: ♦ Je celostna umetnina, pri kateri arhitekturno celoto določa konstrukcija raznobarnega marmorja stebrišča. ♦ Za tabernakljem je na steni naslikana podoba. ♦ Ob straneh so kiparska dela, najpogostejši dodatek sta angela adoranta.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ dvorec Versailles pri Parizu	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ Je kraljeva rezidenca. ♦ Je trokrilno zasnovan dvorec s tremi nadstropji. ♦ Glavno pročelje je usmerjeno na parkovno stran. ♦ Učinek je sestavljen iz arhitekture, kiparstva in slikarstva, zato spomenik opredelimo kot celostno umetnino. ♦ Pomembna je skrbno načrtovana parkovna ureditev (park v osi stavbe). ♦ V parku prevladuje geometrična ureditev obrezanih dreves, trat in cvetličnih gred, tu so še vodnjaki in kipi.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Sladka Gora	
	1	♦ baročni stropni iluzionizem	
Skupaj	2		

2. naloga: Upodobitev človeškega telesa v baročnem slikarstvu

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Slika 1: Caravaggio	
	1	♦ Slika 2: Peter Paul Rubens	
	1	♦ Slika 3: Rembrandt van Rijn	
	1	♦ Slika 4: Fortunant Bergant	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	ena od: ♦ portret ♦ avtoportret	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Portret pomeni natančno odslikavo upodobljenčevih obraznih potez. ♦ Fizični podobnosti je včasih dodan psihološki izraz. ♦ Avtoportret je bolj eksperimentalno delo, saj se mora avtor pri slikanju opazovati v zrcalu. ♦ Ko se opazuje, preverja spremembe obličja, razpoloženja. ♦ Na sliko doda bistvene predmete, atribute svojega poklica. ♦ Avtoportret mu omogoča raziskovanje lastnih notranjih občutij. ♦ Slikar z zaročenko predstavlja svoj status, položaj, ljubezen do svoje bodoče žene, drugi je bolj intimen, kaže življenjsko izkustvo slikarja.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Bakh/Dioniz	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ diagonalna kompozicija ♦ razgibana kompozicija ♦ dramatičnost ♦ močna svetloba ♦ chiaroscuro ali svetlo-temni kontrast ♦ vtis trenutnosti ♦ realistična upodobitev obraza in telesa	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ reprezentančni portret	
	1	ena od: ♦ Izražena je plemenitost, aristokratska odličnost. ♦ Očara nas milina, ljubkost. ♦ Obleka je elegantna. ♦ simboli položaja, heraldična znamenja	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	ena od: ♦ Križev pot ♦ pasijon	
	1	♦ Stična	
Skupaj	2		

3. naloga: Slovensko realistično slikarstvo kot odsev družbenih sprememb

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Slika 1: Anton Ažbe	
	1	♦ Slika 2: Janez Šubic	
	1	♦ Slika 3: Jurij Šubic	
	1	♦ Slika 5: Ivana Kobilca	
	1	♦ Slika 6: Jožef Petkovšek	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	tri od: ♦ Upodobljeni so preprosti ljudje, kmetje in delavci, ki se jim slikarstvo prej ni posvečalo. ♦ Upodobljenci so prikazani v vsakdanjem okolju. ♦ Slikarstvo mora čim verneje posnemati resničnost. ♦ Slikarji sočutno prikažejo težak portretirančev družbeni položaj. ♦ Značilna je uporaba temačnih tonov, velikokrat zemeljskih barv in trdnih oblik.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Anton Ažbe je imel v Münchnu slikarsko šolo, v kateri so se šolali tudi slovenski impresionisti.	
	1	♦ Postal je utemeljitelj koloristično zgrajene slike s čistimi barvami in trdnimi oblikami.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ na Dunaju	
	1	♦ Na Slovenskem takrat še nismo imeli akademije. Edina možnost izobraževanja so bile slikarske delavnice.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ v Parizu	
	1	♦ Salon	
	1	♦ Pomenil je uveljavitev umetnika, njegov sloves in možnost zagotoviti si delo z novimi naročili.	
Skupaj	3		

4. naloga: Novosti, ki jih je v kiparstvo prinesel modernizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	ena od: ♦ Michelangelo ♦ Ghiberti	
	2	dve od: ♦ površina kipov ni več zglajena, ampak razdrobljena na različno oblikovane površine ♦ kipi dobijo razgibane, slikovite površine, s čimer svetloba, ki se odbija, ustvarja zanimive optične učinke ♦ notranje duševne napetosti upodobljenecv deformirajo zunanje oblike ♦ na površini so razvidni elementi oblikovanja (orodje, prsti) ♦ uporaba načina non finito ♦ odprava podstavka ♦ uporaba raznovrstnih kiparskih materialov (mavec, glina, marmor, bron) ♦ izdelovanje več kopij, tj. pomnožitev del ♦ kipar ne izdeluje več vseh del sam, ampak so nekatera izdelana industrijsko	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Ptica v prostoru (letu)	
	1	ena od: ♦ Kipar opušča vse nadrobnosti predstavljenega telesa. ♦ Zanima ga gibanje, predvsem letenje. ♦ Poskuša čim bolj zgoščeno povezati obliko z materialom in vsebino. ♦ V upodabljanju stilizira motiv na osnovne geometrijske oblike.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	4	štiri od: ♦ Figure so različno oblikovane, na sliki 3 sta realistično oblikovani, na sliki 4 oblikovani z mehкими linijami in stilizirani. ♦ Osebi na sliki 3 sta idealizirani, predstavljata božanske tipe, kompozicija je dinamična in razgibana, na sliki 4 sta figuri stilizirani, oblike abstrahirane, poudarjen je torzo v nasprotju s tanjšimi okončinami in majhnimi glavami, v kipu so predrtine. ♦ Lika na sliki 3 stojita v izrazitem napetem kontrapostu, lika na sliki 4 sedita. ♦ Na sliki 3 gre za mitološki osebi, na sliki 4 pa za simbolno prisposodbo. ♦ Obe deli sta dvofiguralni kompoziciji. Prva upodobitev prikazuje vrhunec dramatičnega trenutka, druga je simetrična, iz nje veje mir, spokojnost, zazrtost v večnost.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ dadaizem	
	1	♦ ready-made	
	1	ena od: ♦ zavračanje normativov in vrednot tradicionalne umetnosti ♦ ideja pomembnejša od samega izdelka ali umetnikove veščine ♦ umetnina je lahko tudi industrijski izdelek	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ skupina OHO/Marko Pogačnik	
	1	♦ vlivanje mavca v plastično embalažo	
	1	♦ Umetnik opozarja na lepoto banalnih, vsakdanjih predmetov, ki jih navadno hitro zavržemo. Vzpostavlja jih kot umetnino, saj želi, da postanemo občutljivejši do sveta, ki nas obdaja.	
Skupaj	3		

5. naloga: Javna arhitektura v 20. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Oblika stavbe upošteva in odseva njeno namembnost ter poudarja njeno konstrukcijo.	
	1	ena od: ♦ dvajseta in trideseta leta 20. stoletja ♦ prva polovica 20. stoletja	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	3	tri od: ♦ železobeton ♦ jeklo ♦ steklo ♦ umetne mase	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ Walter Gropius	
	1	♦ Bauhaus	
	1	♦ šola za industrijsko oblikovanje, arhitekturo in obrt	
	1	♦ Zgradba je s svojo arhitekturno zasnovo kazala, kakšno je njeno poslanstvo (prosojnost, racionalna konstrukcija, svetli prostori, prepletanje dejavnosti).	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	4	štiri od: ♦ stanovanjski blok ♦ stolpnica ♦ muzej ♦ pokopališče ♦ knjižnica	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	2	dve od: ♦ Gradil je s tradicionalnimi materiali: kamen, opeka, les. ♦ Uporabljal je arhitekturne člene iz klasične arhitekture: steber, preklado, lok. ♦ Tudi pri zgledih se je naslanjal na klasična dela: pri Žalah na grške Propileje, pri NUK pa na renesančno palačo.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Skupno število točk: 60

DEL B**Splošna navodila za ocenjevanje**

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	4 točke
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	4 točke
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	4 točke
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnega dela	zapis odnosa o izbranem likovnem delu	1–2 točki	4 točke
	smiselna opredelitev odnosa do izbranega likovnega dela z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1**6. naloga**

EO	Rešitev
1	♦ Mojster Gislebertus, <i>Poslednja sodba</i> , 1130–1135 (prva polovica 12. stoletja), kamen, 305 x 640 cm (tudi kamniti relief večjih mer), luneta zahodnega portala cerkve Saint-Lazare, Autun, romanika
2	♦ Portali, bogato okrašeni okviri vrat, so kiparsko poudarjeni z luneto, polkrožno ploščo. Tu je prostor za osrednji motiv, ki ga lahko dopolnjujejo prizori na delilnem stebru, dodatno pa na kapitelih polstebrov v levem in desnem ostenju ter na arhivoltah nad luneto. V romanski umetnosti je bilo kiparstvo povsem podrejeno arhitekturi. ♦ Osrednja ploskev lunete je skupaj s preklado razdeljena na tri vzporedne, različno široke pasove. Spodnji steče sklenjeno po celotni širini lunete, zgornja dva pa prekinja sredinsko postavljen lik Kristusa sodnika, ki sedi na prestolu in je označen z mandorlo. To ob straneh nosijo štirje angeli. Nad Kristusom sta sonce in luna. ♦ Okoli Kristusa je zgoščenih več prizorov poslednje sodbe, na levi iz nebes, na desni iz pekla. ♦ Za figure v romanskem kiparstvu so značilni preprosto oblikovanje, močno stiliziranje in skromna razgibanost, liki so v togih, vzvišenih držah (samo frontalne ali profile).

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Šablonsko se ponavljajo enaki obrazi ali telesni udi, liki so tipizirani, deformirani, da se podredijo arhitekturnemu okviru. ♦ Oblikovanje je ploskovito, površina linearno členjena z vzporedimi, trdimi gubami, ki označujejo draperijo. ♦ Značilen je <i>horror vacui</i> (strah pred praznim prostorom). ♦ Pri mojstru Gislebertu lahko govorimo o osebnem slogu, saj so zanj značilne suhe, podaljšane figure z drobnimi ovalnimi glavami in tankimi udi ter ploskovita linearno nagubana draperija, katere spodnji robovi lebdijo v vetru. Njegove figure slovijo kot najbolj počlovečene v romanskem kiparstvu. ♦ Luneta je sestavljena iz 29 ločenih blokov belega apnenca, ki so jih obdelali, preden so jih postavili na svoje mesto. Gre za skupinsko delo mojstra in pomočnikov.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Poslednja sodba je najpogostejši motiv na timpanonih. Sestavlja jo več prizorov, v katerih sočasno potekajo različna dejanja – podobno kakor v srednjeveškem gledališču. Glavni igravec je Kristus v slavi (<i>Maestas Domini</i>), ki je hkrati Kristus sodnik, ob njem pa so razmeščeni motivi vstajenja mrtvih, tehtanja duš, razdelitev na blažene in obsojene, uprizoritev raja in pekla. ♦ Kristus je upodobljen sedeč na prestolu z avreolo posebne mandljaste oblike – mandorlo, ki jo nosijo angeli ali simboli štirih evangelistov. Tokrat kot Kristus sodnik ne blagoslavlja in drži knjige, ampak ima roki razprti. ♦ Okoli Kristusa je simetrično in v skladu s hierarhijo razmeščenih veliko likov. Kompozicija je podrejena pomenu oseb. ♦ Na levi so apostoli, ki so obrnjeni h Kristusu in ga častijo, razen sv. Petra, ki se obrača vstran, saj vodi pravične duše v nebesa. Nad njimi je Devica Marija na prestolu, ob njej angel trobi, da bi prebudil mrtve. Na skrajni levi se odrešeni vzdigujejo v nebesa, tako da se oprijemajo nog in kril angelov. Glave tistih, ki so že v nebesih, vidimo pod arkadami nebeškega Jeruzalema. Napis pod prizorom govori o blaženostih paradiža. ♦ Spodaj še več duš vstaja iz grobov, med njimi je škof s palico v roki in dva romarja, ki ju prepoznamo po znakih na popotnih torbah, romar v Santiago de Compostela ima na njej Jakobovo školjko, romar v Jeruzalem pa grški križ. ♦ Na desni je tehtanje duš, ki ga nadzira nadangel Mihael. Opira se na tehtnico, da bi se nagnila v njegovo smer, tehtnico želi v nasprotni smeri nagniti hudič. Še bolj proti desni hudič muči preklete. Žensko, ki je grešila, kača grize v prsi. Spodaj je napis, ki svari pred grozotami pekla. Skrajno desno, od grozljivih prizorov ločen s trto, je angel, ki trobi k vstajenju mrtvih. V spodnjem pasu še več mrtvih stopa neizogibnemu prekletstvu naproti. ♦ Na delilnem stebru je upodobljen sveti Lazar iz Betanije, ki ga je Kristus obudil od mrtvih in opozarja na ponovno vstajenje (sledječ pisnim virom vemo, da je bila skupina izdelana v 19. stoletju), v arhivoltah pa so v spodnji dekorativni listnati motiv, v zgornji pa medaljoni z upodobitvami mesecev in zodiakalnimi znamenji. ♦ Motivi koledarskih mesecev so predstavljeni z vinogradniškimi opravili, saj je Burgundija vinska dežela, zodiakalna znamenja pa opozarjajo na spreminjanje in minevanje časa, ki mu vlada Bog. ♦ Ikonografija portalov je vedno zelo celovita in povzema takratno teološko in enciklopedično znanje, pravimo, da predstavlja celotno takratno podobo in razumevanje sveta – <i>imago mundi</i>. ♦ Cerkvni portal simbolno označuje prehod iz zunanjega posvetnega sveta v sveti prostor cerkve, ki predstavlja nebesa na zemlji. ♦ Pročelje srednjeveške cerkve je posnetek antičnega slavoloka s tremi portali, večjim glavnim in dvema manjšima stranskima, ki so oblikovali slavnostni vhod v cerkev.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Posebnost je napis pod Kristusovimi stopali »<i>GISLEBERTUS HOC FECIT</i>« (»TO JE NAREDIL GISLEBERTUS«), vendar ne moremo biti prepričani, ali je to ime naročnika ali umetnika. Umetniki v srednjem veku so praviloma anonimni in njihovi podpisi redkost. ♦ Mojster Gislebertus je osrednja osebnost kiparstva v Burgundiji. S podpisom je luneto v Autunu povzdignil v svoje najpomembnejše delo. Svojo umetniško pot naj bi bil začel v benediktinskem samostanu Cluny, ki je bil največje ter najvplivnejše duhovno in kulturno središče tedanjega zahodnega sveta. ♦ V visokem srednjem veku je Cerkev z vero obvladovala celotno družbo, zato pravimo, da je to čas zmagovite Cerkve. ♦ Nova samozavest se je kazala v novi naklonjenosti do monumentalnega kiparstva, saj po več kakor šesto letih ni bilo več nevarnosti, da bi kipi preveč spominjali na stara poganska božanstva.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Osrednjo vlogo pri širjenju božjega nauka in cerkvene ideologije so imeli cerkveni portali, ki so z likovnimi sredstvi prikazali sveto zgodbo množicam nepismenih vernikov. ♦ Antična tradicija ni povsem zamrla tam, kjer so se ohranili antični spomeniki, predvsem sarkofagi. Umetniki so radi posnemali detajle v oblikovanju figure in rastlinskem okrasju. Vendar se je kiparstvo največ zgledovalo po iluminiranih rokopisih ter zlatarskih in slonokošččenih izdelkih.
5	♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

7. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tizian, <i>Marijino vnebovzetje in kronanje</i> (tudi <i>Assunta</i>), 1516–1518 (prva polovica 16. stoletja), olje na leseni plošči, 690 x 360 cm (tudi velike mere), Santa Maria Gloriosa dei Frari, Benetke, visoka renesansa
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je razdeljena v tri vodoravne pasove, ki jih zarišejo skupine figur. Pasovi se dvigujejo od tal do nebes. ♦ Spodaj so vznemirjeni apostoli, v sredi na dvigajočem se oblaku Marija z angeli, zgoraj je Bog Oče z dvema angeloma, ki nosita krono in lovoriko. ♦ Figure so voluminozne, živahne in mehko senčene. ♦ Gestikulacija rok poudarja spiralasto gibanje navzgor. Opazna je zrcalnost kretenj in barvnih tonov. ♦ Barve so žareče, tople. Prevladujejo rdeča, rumena, zelena in modra, značilne barve beneškega kolorita. ♦ Poudarjen je svetlobni kontrast med zemeljsko, naravno svetlobo in nebeško zlato rumeno lučjo, ki spominja na ozadje bizantinskih ikon. ♦ Pri osvetlitvi naslikanega prizora naj bi bil Tizian upošteval tudi svetlobo, ki proseva skozi velika gotska okna prezbiterija. ♦ Za Tiziana je bilo značilno, da je za doseg toplega kolorita površino slike najprej premazal z rdečo barvo in žareče barvne tone ustvaril s 30 ali 40 lazurnimi premazi. ♦ Slika je zasnovana v značilni visokorenesančni sestavljeni kompoziciji s tremi geometrijskimi liki: krogom, kvadratom in trikotnikom. Spodaj je zemeljski kvadrat in zgoraj nebeški angelski krog. V njiju lahko vrišemo dva visoka trikotnika, prvega po notranji in drugega po zunanji strani dveh v rdeče oblečenih figur. Vrh večjega je Marijina glava. Trikotnika poudarita gibanje navzgor. ♦ To je slika, sestavljena iz več lesenih plošč (vseh je 21), ki so vstavljene v marmornati okvir oltarja v prezbiteriju frančiškanske cerkve v Benetkah. Take velike oltarne tabelne slike v Italiji imenujejo pala.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika predstavlja Marijino vnebovzetje in njen slavnostni sprejem v nebesa. Upodobljen je trenutek, ko se je Marija na oblaku vpricho apostolov dvignila z zemlje v nebo, tam pa jo bodo vsak hip okronali za nebeško kraljico. ♦ Motiv je svetopisemski, vendar zgodba ni vzeta iz <i>Nove zaveze</i>, ampak temelji na apokrifnih spisih, ki jih uradna Cerkev ne priznava. Gre za zgodbo o Marijini smrti in njenem kronanju iz 3. in 4. stoletja, zapisano v <i>Zlati legendi</i> iz 13. stoletja. ♦ Marijo naj bi bil pri 72. letih obiskal angel in ji naznanil prihod smrti. Zaželela si je, da bi umrla v družbi Kristusovih učencev, ki so bili razkropljeni po svetu. Apostoli so kmalu zatem na oblakih prispeli na Marijina vrata in v njihovi družbi je umrla. Apostoli so poskrbeli za njen pogreb in bedeli nad njenim grobom. Drugi dan po smrti je Marija vstala in angeli so jo ponesli v nebo. ♦ Tizian je s prstanom angelov, ki častijo Marijo in držijo v rokah glasbila, ponazoril nebeško bogoslužje, ki običajno spremlja prizor njenega kronanja. ♦ Predstavljen je prehod od človeškega, zemeljskega, k večnemu, božanskemu bivanju.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Največji naslikani oltar v Benetkah so naročili frančiškani in je, ko je bil končan, šokiral javnost z velikostjo, naročnikom pa se ni zdelo primerno, da bi apostole kot modeli predstavljali mišičasti ribiči iz beneškega predmestja Chioggia. ♦ Sliko je želel odkupiti avstrijski veleposlanik, a mu je menihi niso prodali. ♦ Slika ima pomembno vlogo v romanu Izidorja Cankarja <i>S poti</i>. Njegova junaka sta si jo ogledovala v beneški Gallerii dell'Accademia, kjer je bila nekaj časa postavljena.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika prinaša odločilno novost v upodobitvah nabožnih prizorov, pri katerih statične, meditativne podobe zamenjajo dramatični, čustveni prizori. ♦ Nabožni motiv svetega razgovora (<i>sacra conversazione</i>) z Marijo in svetniki, postavljenimi v isti prostor, ki je bil tako priljubljen v beneškem slikarstvu, je Tizian naredil bolj dinamičen in čustveno izrazen. ♦ Z vnašanjem dinamične diagonale v slikovno kompozicijo je porušil simetrijo in začrtal nadaljnji razvoj nabožnega slikarstva v baročni umetnosti. ♦ Tizian je v dolgem življenju ustvaril obsežen opus in bil deležen mnogih časti, njegovo delo nikoli ni bilo spregledano in ni zatonilo v pozabo. Slikar se je šolal v delavnici Giovannija Bellinija in delal v Giorgionejevem krogu. ♦ Z <i>Assunto</i> se je uveljavil kot zrel umetnik in vodilna osebnost beneškega slikarstva ter za pol stoletja ostal prvi slikar beneške republike. ♦ Bil je psihološko poglobljen v upodabljanju in interpretaciji vsebin ter nenehni inovator slikarske tehnike, zato velja za očeta modernega slikarstva.
5	(Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

8. naloga

EO	Rešitev
1	♦ <i>Celjski strop</i> , ok. 1600 (začetek 17. stoletja), tempera na platnu, 14,45 x 9,87 m (zelo velike mere), osrednja dvorana Stare grofije (zdaj Pokrajinski muzej), Celje, manierizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Raven, lesen strop velike osrednje dvorane celjske Stare grofije je razdeljen na enajst polj, ki jih ločujejo dekorativno poslikani leseni tramovi in opaži. Vanje so vpete slike na platnu, ki so narejene v več kosih in naslikane s tehniko tempere. ♦ Prizor v osrednjem delu je naslikan iluzionistično, saj so ob robovih postavljene balustradne galerije, ki se zdijo kot drugi okvir velike slike. Nad njimi se dvigajo stebrišča, ki se v štirih vogalnih stolpičih (turnih) navidezno dvignejo še za nadstropje višje. Še višje zgoraj se odpira pogled v nebo, na katerem lebdijo štirje putti. ♦ Čez spodnjo ograjo, čez katero je na vseh štirih straneh pregrnjenih več preprog, se nagibajo moški in ženske v manjših skupinah v sočasnih nošah in zrejo v nas gledalce, ki stojimo na tleh pod visokim stropom. ♦ V okvirnih poljih so upodobljeni štirje letni časi (ob vzdolžnih stenah) in dve antični bitki (ob ožjih stenah), v vogalih pa so giganti – napadalci neba – Tantal, Iksion, Faeton in Ikar, ki padajo v nižavo. ♦ Med osrednjim poljem, ki se z naslikano iluzionistično arhitekturo odpira strmo navzgor, in stranskimi polji, ki kompozicijo umirjajo, je ustvarjen dinamičen kontrast. ♦ Osrednje polje s simetrijo po vzdolžni in prečni osi ter po diagonali učinkuje na gledalca kot strogo, razumsko urejeno. ♦ Celota je barvno izenačena. Med barvami prevladuje rjava. Zaradi odsotnosti komplementarnega kontrasta celota deluje monotono, hladno. Izrazitejši je svetlo-temni kontrast.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Osrednje polje kaže izmišljeno arhitekturo in predstavniko tedanje višje družbe, ki izza balustradnih ograd gledajo navzdol na gledalce. Poleg plemičev in plemkinj, dvorjanov in vojakov naj bi bila upodobljena domnevni naročnik poslikave Janez Ambrož Thurn in sam umetnik. ♦ Ob daljših stranicah sta na izstopajočih podstavkih Jupitrov in Neptunov lik. ♦ Za robovi osrednjega polja so ob daljših stranicah stropa alegorično upodobljeni štirje letni časi z značilnimi prizori iz kmečkega vsakdanjika. ♦ Na krajših stranicah je prizor bitk iz Vergilove <i>Eneide</i>, in sicer boj med Trojanci z Enejem in Latinci pod vodstvom rotulskega kralja Turnusa. Povzet je po bakrorezu Antonia Tempeste iz leta 1591 in to tako, da je razdeljen na dvoje in je v vsakem polju naslikana polovica predloge. ♦ Ob daljših stenah pa so polja z upodobitvami štirih letnih časov, ki so predstavljeni z značilnimi kmečkimi deli. Naslikani so po bakrorezih Jana in Rafaela Sadelerja, ki sta se zgledovala po <i>Letnih časih</i> beneških slikarjev iz družine Da Ponte Bassano. ♦ V vogalnih poljih so upodobljeni tako imenovani Giganti – napadalci neba: Tantal, Iksion, Ikar in Faeton. To so mitološki junaki, ki so poskušali osvojiti nebo in so padli na zemljo. Predloge zanje so bakrorezi Hendrika Goltziusa, narejeni po slikah Corneliusa Cornelisza van Haarlema. ♦ Program poslikave je značilen za 17. stoletje in v humanističnem duhu povečuje plemiške

	<p>družine. Ikonografski programi poslikav v palačah so vizualno predstavljali načela in ideale plemiške družine. Programe so navadno pisali humanisti, filozofi, slikarji pa so bili zgolj izvajalci natančno določene vsebinske sheme.</p>
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Poslikava spada med prve primerke iluzionističnega slikarstva na Slovenskem. Iluzionistično naslikano stebrišče v osrednjem delu z geometrično strogim kvadraturizmom prepričljivo vzbuja vtis višinskega zagona. ♦ Avtor poslikave naj bi bil umetnik s severa, ki se je oblikoval v severnoitalijanskem umetniškem okolju pod vplivi pozne renesanse in manierizma. ♦ Večina prizorov je povzeta po grafičnih predlogah, zato delo opredelimo kot eklektično. Ker so vse uporabljene predloge še iz 16. stoletja, celota deluje konservativno, čeprav je nastala v začetku 17. stoletja. ♦ Osrednji del z iluzionistično naslikano arhitekturo stebrišč se napaja iz slikarstva bolonjskih kvadraturistov in zgledov nizozemskega slikarja Hansa Vredemana de Vriesa. ♦ Naročnik poslikave je bila družina Thurn Valsassina, ki je bila severnoitalijanskega rodu, zato so strokovnjaki najpogosteje iskali izvor poslikave v severnoitalijanskem prostoru. ♦ Palačo je konec 16. stoletja dal sezidati Ahacij Thurn. Naročnik poslikave je bil razgledani Janez Ambrož Thurn, ki je posedoval več posesti na Štajerskem in Koroškem, bil je dvorni svetnik in kranjski deželni glavar. ♦ Poslikavo reprezentančnih prostorov z zapleteno povezavo z mitologijo lahko primerjamo s sobo mladoporočencev Andrea Mantegna na mantovskem dvoru družine Gonzaga. ♦ Gre za osamljen primer profanega slikarstva in plemiškega naročila na Slovenskem v času med renesanso in barokom. ♦ Po monumentalnosti je delo izjemno še za današnji čas. ♦ Delo je zgleden primer manierističnega slikarstva, predvsem zaradi pestro prepletenih, mednarodnih slikarskih zgledov, po katerih je nastalo. ♦ Zaradi posnemanja mu rečemo, da je eklektično. ♦ Z iluzionističnimi arhitekturnimi detajli pa v slovenski prostor že vpeljuje elemente baročnega iluzionizma. ♦ Figure, postavljene za balustradne ograje, so s svojim hladnim videzom in odtujeno medsebojno komunikacijo še vedno nezmotljivo manieristične. ♦ Celjski strop ostaja osamljeno in skrivnostno delo, mojstrovina anonimnega slikarja.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	Jacques Louis David, <i>Prisega Horacijev</i> , 1784 (druga polovica 18. stoletja), olje na platnu, 330 x 425 cm (velike mere), Musée du Louvre, Pariz, neoklasicizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Figure so strogo razpostavljene v perspektivični mreži. ♦ Perspektiva nas z očiščem usmeri v točko, ki je bistvena za razumevanje prizora. To je roka očeta Horacija s tremi meči, ki jih bo izročil sinovom, da se bodo odpravili v boj. ♦ Kompozicija je razpotegnjena in enostavna ter podpira stoično razpoloženje upodobljenec. Celoto preveva nov duh geometrizma, ki se izraža povsod: ne le v arhitekturi, temveč tudi v človeških telesih. ♦ Očetova postava poudarja sredino slike in zarisuje obliko trikotnika. Dva nova trikotnika ga obdajata z obeh strani, na levi ga sestavljajo tri postave sinov, na desni žalujočih žensk. ♦ Horacij in sinovi stojijo v izumetničeni drži, že samo položaj njihovih nog oblikuje trikotnike. Obrnjeni trikotnik pa se ponovi ob levem robu slike med kopjem in sinovo roko, ki ga drži. ♦ Ritem trikotnikov je umeščen med vertikale dorskih stebrov v ozadju in horizontale dekorativnega tlaka v ospredju. ♦ Izbira barv je zadržana in skrbno preiščena. Živo rdeče očetovo ogrinjalo pritegne gledalčev pogled in ga usmeri v vsebinsko središče slike. Bratje so oblečeni v bela, rdeča in modra oblačila, kar razkriva njihovo patriotsko pripravljenost, da se bodo bojevali za domovino. Intenzivne žareče barve so v kontrastu z zasenčenimi, pastelnimi odtenki zemeljskih barv oblačil, v katera so odete ženske. Barva v neoklasicističnem slikarstvu nosi vsebinske in simbolne poudarke. ♦ Moška telesa so napeta in odločna, stojijo čvrsto in neomajno, v nasprotju z mehko gmoto žalujočih žensk. ♦ Kontrastne oblike, ostre, sekajoče, cikcak linije pri moških in valujoče pri ženskih likih dodatno poudarijo različno naravo figuralnih skupin. Sporočilo, da naj vrline, kakršne so pogum, lojalnost in patriotizem, zmagajo nad žalostjo in obupom, je očitno. ♦ David uporablja likovna izrazna sredstva izredno gospodarno, ker želi, da je njegovo sporočilo jasno, nedvoumno in prepričljivo. ♦ Kompozicijsko izbrušenost okrepi še izbira kristalne jutranje svetlobe, čistost barv in elementarna preprostost prostora s tremi oboki, ki počivajo na stebrih s preprostimi dorskimi kapiteli, pod katerimi se prizorišče kar na hitro zapre. ♦ Prizor z enakomerno razporeditvijo figur, njihovo postavitvijo pod oboke in osvetlitvijo spominja na reliefe z rimskih sarkofagov ali prizore z grških vaz.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar je motiv lahko preučeval po besedilih antičnih piscev (Livij, Plutarh, pozneje Corneille), vendar v nobenem ni omenjen prizor s prisego sinov očetu. Zato nekateri strokovnjaki menijo, da je David izbral ta motiv, ker je bil prostozidar, za katere so obredi s priseganjem zelo pomembni. ♦ Zgodba na sliki sega v rimsko predrepublikansko zgodovino 7. st. pr. n. št., ko naj bi se bila končala vojna med Rimom in Albo tako, da bi se spopadli največji junaki obeh sovražnih mest. Iz Rima so bili to trije bratje Horaciji, ki naj bi se spopadli s tremi brati Kuriaciji. ♦ David si je izbral trenutek, ko oče Horacij sinovom izroča meče, oni pa mu prisežejo, da bodo ali porazili nasprotnika ali pa žrtvovali življenje za domovino. ♦ Dogodek je še posebno dramatičen, ker sta bili obe družini povezani s poroko. Sabina, sestra Kuriacijev, je bila poročena z najstarejšim od bratov Horacij, in Kamila, sestra Horacijev, zaročena z enim od Kuriacijev. ♦ Kontrast odločnim bratom sta dekleti na sliki, prevzeti od trpljenja in žalovanja, saj bosta ostali brez svojih dragih. Za njima sedi mati treh sinov in objema svoje vnuke. ♦ Moč te slike je v strašni moralni dilemi, v konfliktu med ljubeznijo in domoljubjem, v katerem se znajdejo upodobljenci na sliki. Nedejavne ženske so v močnem kontrastu z odločno, dejavno skupino mož, ki postavljajo na prvo mesto boj za domovino. Ta moralna drža je značilna za neoklasicizem ter poudarjeno opredeljuje družbeno vlogo moškega kot aktivnega in ženske kot pasivne. ♦ Bistvo podobe je poziv posamezniku, naj postavi državljanske interese nad lastna čustva. Slika nekako predčasno kliče tudi k revoluciji. ♦ Za Davidova dela je značilna moralno-didaktična nota in močno propagandno politično sporočilo.

4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Prisega Horacijev</i> se popolnoma oddalji od rokokojske lahkotnosti potez in prepletanja barvnih vtisov, zato predstavlja revolucijo v slikarstvu. Neoklasicistična slikarska doktrina zahteva čiste linije, jasne poteze, trdno kompozicijo, zadržanost v izražanju, jasno opredeljene barve in čvrste obrise. ♦ Slika je bila prvič razstavljena na pariškem Salonu leta 1785, in je v hipu postavila Davida kot tistega, ki diktira nov slog, neoklasicizem. David ga je vpeljal pod vplivom razsvetljenstva, antike in italijanskega slikarstva 17. stoletja. ♦ <i>Prisega Horacijev</i> je nastala za dvor kralja Ludvika XVI. Za naročila je skrbela kraljeva direkcija. Z njimi se je dvor želel oskrbeti s slikami, ki bi vzgajale podložnike in dvigovale javno moralo. V tem se razkriva razsvetljenski ideal, da naj ima umetniško delo moralno sporočilo in naj vzgaja gledalca v krepostnega državljana. ♦ Francija je v tem času doživljala dramatične družbene pretrese. David je v menjavah družbenih ureditev ohranil vlogo vodilnega slikarja v času konservativnega starega reda pod Ludvikom XVI., med francosko revolucijo in pozneje pod Napoleonom. ♦ Ker je imel slikar tudi politično moč, je njegov slog postal uradni model slikarstva za več desetletij. ♦ David je dosegel posebno visok položaj med francosko revolucijo, ko je narekoval umetnostna pravila, saj je bil tudi kot Robespierrov prijatelj dejavno vključen v dogajanje. Bil je celo med podpisniki smrtne obsodbe kralja Ludvika XVI., skiciral je kraljico Marijo Antonietto na poti na morišče in upodobil umorjenega prijatelja Marata kot junaka, mučenca revolucije. ♦ Pozneje je postal vnet privrženec in umetnik Napoleonovega režima ter se je moral po njegovem padcu zavoljo svojih političnih prepričanj izseliti iz Francije, tako da je umrl v izgnanstvu, v Bruslju. ♦ S sliko se izoblikuje nova tipologija historičnega slikarstva velikega formata in znotraj tega se uveljavi poseben tip heroičnega slikarstva. ♦ Ko je dobil naročilo za <i>Prisego Horacijev</i>, je za enajst mesecev, od oktobra 1784 do avgusta 1785, odpotoval v Rim in tam je nastala slika, ki je njegovo prvo veliko in pomembno delo v karieri. ♦ Predstavniki neoklasicističnega sloga je tudi Slovenec Franc Kavčič, ki je bil profesor slikarstva na dunajski akademiji za likovno umetnost.
5	(Osebno mnenje o umetnici z utemeljitvijo)

7. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Le Corbusier (Charles-Édouard Jeanneret), Notre-Dame-du-Haut (Romarska cerkev Marije Device nad Ronchampom, tudi Kapela nad Ronchampom), 1950–1955 (sredina 20. stoletja), Ronchamp, mednarodni slog, modernizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev stoji na samem na vzpetini sredi podeželske krajine na vzhodu Francije, ne daleč od meje s Švico, ki je bila arhitektova rojstna domovina. Vzpetina je blago dvignjena nad okolico, hkrati pa pogleda z nje na vse štiri strani neba daleč naokoli ne zmoti noben izrazitejši vrh. ♦ Stavba ni velikih mer. Ima vzdolžno zasnovano ladjo, v katero vodita dva stranska vhoda. V njej je osno postavljen glavni oltar, pod tremi stolpi pa so še tri kapele. ♦ Tloris je nepravilnih oblik, v njem se konveksne linije izmenjavajo s konkavnimi, in ne moremo ga opredeliti s pravilnimi geometrijskimi liki. ♦ Stavba je zgrajena iz armiranega betona, debelino sten pa je arhitekt izpolnil tudi z materialom, ki je ostal tod od stavbne predhodnice. Tlaki in oltarji v notranjščini so iz kamna. Stene so površinsko obdelane z brizganim betonom, strop pa je oblikovan z vidnim betonom. ♦ Notranjščina kapele je skromna, brez bogate opreme, le s preprostimi klopami ob južni steni. ♦ Notranjščina je zapolnjena s plastičnimi učinki, saj je vse ukrivljeno, stene in strop, celo tla se blago krivijo proti oltarju po nagibu hriba. Tik pod ukrivljenim stropom je v steni pod njim 10 cm široka špranja, zaradi katere se zdi, kakor da strop lebdi. ♦ Notranjščina je napolnjena z igro svetlobe, ki zaradi neenakih kotov, pod katerimi so okna vsekana v steno, pada v različnih smereh. Tudi steklo v oknih je različne debeline in barv, prozorno ali pa v rdeči, zeleni in rumeni barvi. Vznemirljiva igra svetlobe je poleg igre plastičnih volumnov in površin drugo pomembno dramaturško sredstvo, ki ga je uporabil arhitekt. ♦ Južna stena je zelo debela (140 do 370 cm) in se proti stropu stanjša na 50 cm, zato daje vtis velikanske skale.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V največjem oknu vzhodne stene (vsa druga so majčkene, kakor s šivankino konico prevrtane odprtine) je postavljen kip Marije z Detetom, ki se zaradi svetlobe iz ozadja jasno izriše. Ta kip iz 17. stoletja je edina vidna vez, ki novo stavbo povezuje s prejšnjo. Če ga pogledamo z zunanje strani, vidimo, da je povezan z oltarjem na prostem, ki je v uporabi med romanji. ♦ Velikanska školjka betonske strehe, ki spominja na letalsko krilo, navkljub teži in strnjeni gmoti deluje lahkotno in organsko in je hkrati lahko vodni zbiralnik. Ker je ukrivljena navzgor, se dež, ki pada nanjo, zbira ter odteka po žlebu, ki kot nekoč srednjeveški bruhalniki v obliki glav pošasti bruha vodo, da se v majhnem slapu zliva s strehe.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev naredi na nas prej vtis velikanske plastike kakor arhitekture z uporabno notranjščino. Le Corbusier jo je bolj modeliral kakor gradil. Linije arhitekture je spretno povezal s horizontalami okoliških hribov in ustvaril stavbo, ki je prostorsko nekaj posebnega (<i>site-specific</i>), še več, z njo je želel združiti človeka z vesoljem. ♦ To je svetišče, ki bolj kakor krščansko občutenje slavi božanske sile iz narave. ♦ Stavba izžareva plastično čvrstost in zgoščenost osrednjega jedra ter je polna neke zadržane eksplozivne sile. Že sam tloris z množico nepravilnih oblik in svetlobni kontrasti se zdijo kot posledica eksplozije. ♦ Z organsko arhitekturo, za katero se zdi, kakor da bi jo oblikovala spontana naravna rast, je arhitektu uspelo ustvariti izjemno uporaben prostor za predano versko meditacijo z vrhunsko akustiko. ♦ Svobodno oblikovanje notranjščine je zagotovilo izvrstno akustiko prostora: človeški glas v njej zazveni nadzemeljsko. ♦ Moderni slog v arhitekturi zagovarja obliko, ki sama izrazi vsebino, tokrat doživetje svetišča. Verski prostor je oblikovan tako, da ne potrebuje dodatnega simbolnega okrasja, ki ga je v tradicionalnih cerkvah vse polno.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Frančiškanski opat Couturier je h gradnji objekta, ki naj bi nadomestil v 2. svetovni vojni bombardirano romarsko kapelo, povabil vodilnega modernega arhitekta Le Corbusierja, ki je vabilo, takoj ko je videl kraj, kjer naj bi kapela stala, sprejel. ♦ Pri delu je prepletel raznovrstne vplive: spomin na obliko praznega oklepa rakovice, ki jo je našel na plaži na Long Islandu, usmerjalo ga je starogrško načelo o postavljanju akropole z glavnimi svetišči na hribu in zgledi od <i>serapeuma</i> iz Hadrijanove vile v Tivoliju in mošeje Sidija Ibrahima v El Atteufu v Alžiriji do nagrobnih stel z otoka Ischia. ♦ Kapela se močno razlikuje od drugih del tega arhitekta in spada v njegovo pozno obdobje. Tu ni več sledu o strogi Le Corbusierjevi geometriji, standardizaciji oblik in industrijski estetiki. Raje se je odločil za hoteno primitiven in skulpturalen slog. ♦ Kapela Notre-Dame-du-Haut velja za enega najlepših primerov krščanske umetnosti v 20. stoletju, hkrati pa je nedvomno najpomembnejši verski objekt v tem stoletju.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

8. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Vasilij Kandinski, <i>Kompozicija IV</i>, 1911 (začetek 20. stoletja), 159,5 x 250,5 cm (slika večjih mer), olje na platnu, Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf, avantgardna umetnost, abstraktno slikarstvo
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Kompozicija IV</i> je slika velikega formata, ki zaradi premišljene razporeditve oblik in barv deluje monumentalno. ♦ Slika je napolnjena s črtami, ki se živahno prepletajo, in z raznobarnimi ploskvami najrazličnejših oblik, ki se pred nami razprostrejo v mavričnih barvah. ♦ Po sredini jo na dve enaki polovici razdelita debeli pokončni črni črti. ♦ Črna je imela za Kandinskega poseben pomen, saj barva ob njej dodatno zažari in dobi drugačno vsebino. Dobro se je zavedal, kako se spremenijo likovne značilnosti posamezne barve, ko jo postavimo ob drugo barvno vrednost. ♦ Na levi lahko vidimo energično gibanje, izraženo z ostrimi, zašiljenimi in nazobčanimi črtami. Desna stran slike pa ima drugačen značaj, valovite linije so spokojne, tudi razmerje med barvami in oblikami je umirjeno in brez ostrine. ♦ Kljub na prvi pogled svobodni kompoziciji ter nevezanim oblikam in impulzivni barvni dinamiki to ni intuitivno slikarstvo, ki bi ga vodil psihični avtomatizem, saj je ohranjenih kar nekaj pripravljalnih risb za to sliko.

3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ S slike zlahka razberemo slikarjevo osnovno izhodišče, to je abstraktno razmišljanje o svetu. Ko razbiramo sliko na ta način, sledimo zamislim, ki jih je želel izraziti slikar. ♦ Za abstraktno slikarstvo je značilno, da slikar pri upodabljanju motiva iz narave nepomembne nadrobnosti opusti in zabriše. ♦ Slikar je namesto nadrobnega prikazovanja abstrahiral like in dogajanje, ker ga ni zanimal prikaz neke zgodbe, ampak je želel dati sliki splošnejši pomen. ♦ V sliki lahko razberemo še delce domišljajske zgodbe boja kozakov; črni pokončni črti v sredini sta sulici v rokah dveh kozakov z rdečima pokrivaloma, ob njima se na vijoličen meč naslanja tretji kozak z belo brado. Vsi trije stojijo pred modro goro, na kateri stoji grad. V gornjem levem kotu se dva kozaka spopadata s sabljami. Desno spodaj sta ležeča ljubimca, ki ju z griča opazujeta dve slovesno oblečeni figuri. ♦ Barva ni več neposredno vezana na to, da opisuje predmete, osamosvojila se je tudi od oblike. ♦ Primerjal je barvne vrednosti s tonskimi, npr. rumeno z zvenom tona C, lastnosti barvnih tonov je povezoval z lastnostmi zvokov nekaterih glasbil. ♦ Slikar je želel, da bi barve v gledalcu sprožale glasbeno zaznavo in druga čustvena stanja. To, da nas ob doživljanju enega vtisa prevzamejo še drugi občutki, da ob poslušanju glasbe vidimo barve, imenujemo sinestezija.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Za slikarja je bilo zelo pomembno, da je bil velik ljubitelj glasbe, svoje slikarske cikle je naslavljal <i>Improvizacije</i>, <i>Kompozicije</i> in <i>Impresije</i>. ♦ Njegov vpliv je bil izredno velik, saj je poučeval na najpomembnejši umetniški šoli 20. stoletja, Bauhausu. ♦ Bil je tudi pisec številnih teoretičnih del, v katerih je natančno razložil svoje poglede na umetnost (<i>O duhovnem v umetnosti</i> in <i>Točka in črta na ploskvi</i>). ♦ Kandinski velja za očeta abstraktne umetnosti, saj je leta 1910 ustvaril svoje prve abstraktne akvarele. Tako je začel pomemben tok abstraktne umetnosti, utemeljene na barvi in obliki, ki ne prikazujeta več predmetnega sveta, temveč zgolj sami sebe. ♦ Zelo pomembno je bilo tudi slikarjevo nagnjenje k misticizmu in okultizmu ter teozofiji Rudolfa Steinerja.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)